

TALOUSARVIOALOITE 952/2005 vp

Määrärahan osoittaminen vaikeavammaisten henkilökohtaisista avustajista aiheutuviin kustannuksiin

Eduskunnalle

Henkilökohtainen avustaja on välttämätön, jotta vaikeavammainen henkilö voisi elää mahdollisimman samanlaista elämää kuin muutkin. Avustajajärjestelmä on myös ainoa itsenäinen tukimuoto, jolla tosiasiallisesti voidaan turvata vaikeavammaisen henkilön lailliset ja itsemääräämisoikeudet. Vaikeavammainen tarvitsee apua lukuisissa arkisissa toimissa, kuten pukeutumisessa ja peseytymisessä, mutta henkilökohtainen avustaja auttaa myös suoriutumaan viranomaisasioinnista, opiskelusta ja jopa ansiotyössä. Henkilökohtaisen avustajan epääminen johtaa pahimmillaan elämänlaadun heikkenemiseen, syrjäytymiseen ja jopa laitostumiseen. Tästä syystä henkilökohtainen avustaja vaikeavammaiselle henkilölle on saatettava ns. subjektiiviseksi oikeudeksi eli kunnan erityisen järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvaksi tukitoimeksi.

Kunnilla on kunnallisen itsehallinnon nojalla tiettyjen palvelujen ja tukitoimien turvaamisessa melko paljon harkintavaltaa. Vammaisen ihmisen asuinpaikka vaikuttaa merkittävästi siihen, minkä tasoisina hän saa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja ja tukitoimia. Puitelakityyppisen lainsäädännön voimassa ollessa ihmisille ei voida aina turvata heidän tarpeidensa mukaisia palveluja. Osa tällaisista palveluista on kuitenkin sellaisia, jotka ovat perusedellytys vammaisten henkilöiden arkipäivän suoriutumiselle. Määrärahojen puutteeseen vetoaminen henkilökohtaisen avustajan epäämisessä on kuitenkin ky-

seenalainen perustelu. Tosiasiassa henkilökohtaisen avustajan myöntäminen vaikeavammaiselle on kunnan kannalta kaikkein edullisin ratkaisu vammaisen palvelujen tuottamisessa. Monien muiden, muutoin erillisten tahojen tuottamien palvelujen, kuten esimerkiksi kuljetuspalvelujen, tarve vähenee ja mahdollisesti voi jopa loppua kokonaan, jos vammaisella on apunaan toinen, ammattitaitoinen ihminen.

Vaikeavammaisen mahdollisuus valita itse avustajansa tulee turvata. Ensisijaisesti avustajajärjestelmän on perustuttava siihen, että vaikeavammainen itse toimii henkilökohtaisen avustajan työnantajana. Työnantajana toimimiseen liittyvien teknisten asioiden ulkoistaminen on mahdollista, mutta mikäli työnantajana toimii juridisesti joku muu kuin vammainen henkilö itse, kyseessä ei ole henkilökohtaiseen avustajajärjestelmään perustuva tuki, vaan jokin muu, esimerkiksi palveluasumiseen liittyvä tukimuoto. Vaikeavammaisen toimiessa itse työnantajana avustajan työ ei myöskään aiheuta investointi- ja hallinnointikustannuksia.

Henkilökohtaisen avustajan osalta tulee asetuksella säätää tarkemmin palvelun järjestämisestä ja laajuudesta, kuten nyt säädetään mm. kuljetuspalveluiden perusteista.

Kustannuksia arvioitaessa on otettava huomioon se, että jo tällä hetkellä osalla vaikeavammaisista on henkilökohtainen avustaja. Osa Suomen kunnista on järjestänyt tämän palvelun esimerkillisellä tavalla.

TAA 952/2005 vp — Sari Sarkomaa /kok ym.

Uudistuksen käynnistämiseksi olisi ensi vuodelle varattava vaikeavammaisten henkilökohtaisista avustajista aiheutuviin kustannuksiin 15 miljoonaa euroa.

Asiasta jätetään myös lakialoite.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta ottaa valtion vuoden 2006 talousarvioon momentille 33.18.60 lisäyksenä 15 000 000 euroa vaikeavammaisten henkilökohtaisista avustajista aiheutuviin kustannuksiin.

Helsingissä 26 päivänä syyskuuta 2005

Sari Sarkomaa /kok
Suvi Lindén /kok
Maija Perho /kok
Hanna-Leena Hemming /kok
Paula Risikko /kok

Anne Holmlund /kok
Eero Akaan-Penttilä /kok
Jouko Laxell /kok
Sirpa Asko-Seljavaara /kok
Raija Vahasalo /kok